

תמצית הפרקים הראשונים מספרו של חגי אשד שהותרו השבוע לפרסום

הכל רימו את הכל

● **מתן ההוראה.** ביום ה-15 ביולי 1954 הודיע הקצין הבכיר שהסכם הבריטי-מיצרי עומד לפני חתימתו והציע ללבוש לפרסם (מאחורי גבו של ראש-הממשלה ושר-החוץ) הודעה כי "פינוי סואץ מהחזק שינוי מכריע ראשון של המצב במזרח התיכון... מיפנה הנוגע ישירות לעצם בטחונה וקיומה (של ישראל)... ישראל נאלצת לבחון מיד חדש את עמדתה ואת האפשרויות העומדות בפניה לאור מצב חדש זה."

באותו יום נשאר הקצין הבכיר ביחידות עם לבוש, אחרי הישיבה השבועית אצל שר-הבטחון. למחרת היום נערכה בביתו של לבוש שיחה דחופה בין לבוש והקצין הבכיר, שוב ביחידות, ושם נתן לבוש לקצין הבכיר את ההוראה לעסקי-הביש. (לבוש מכחיש עד היום שבכלל נתקיימה אי-פעם שיחה כזאת). יום לאחר מכן, ה-17 ביולי, הועברה ההוראה לעסקי הביש למבצעים.

● **הקצין הבכיר שיקר.** הידיעות על כשלון עסקי הביש החלו מתפרסמות טיפן-טיפין החל מה-24 ביולי. הודעה מפורטת פורסמה בארץ ב-28 ביולי, ורק אז נודע גם לראש-הממשלה על העניין.

שליח מטעם שרת נפגש עם הקצין הבכיר, שאלו על עסקי הביש. הקצין ענה לו: "— — — לא היו הוראות לבצע. היו הוראות לתיכנון, לכוננות." השליח (אדם בכיר בצמרת המדינה דאז) העיר לאחר מכן כי "חזרתי לראש-הממשלה ומסרתי את ההודעה (של הקצין הבכיר, כי לא ניתנה הוראה לבצע). הוספתי שאיני מאמין לו."

חגי אשד טוען כי ההודעה השקרנית של הקצין הבכיר לשליחו של שרת ניתנה מפני שלבוש אסר על הקצין לקיים מאחורי גבו מגע ישיר עם שרת. כששאל שרת את לבוש באוגוסט על עסקי-הביש, ענה לבוש (לדברי שליחו של שרת): "אני על זה אינני יודע."

● **דיין לא שאף.** בעת העסק היה משה דיין בחו"ל. (אין חגי אשד מנסה אפילו להסביר או לתרץ מדוע ולשם מה) כשהורו דיין, לא דיבר עם לבוש על עסקי-הביש. על שתיקה זו, בין שר-הבטחון והרמטכ"ל, על עניין בטחוני שאין למעלה ממנו בחשיבותו, אמר דיין: "היחסים לא היו כאלה שיכולתי לשאול את לבוש אם הוא מסתייג (ממתן ההוראה)."

מזכירו של לבוש אמר לדיין, לדברי דיין: "לבוש אינו מסתייג. אבל הייתי בשיחה שבה ניתנה ההוראה לתיכנון, אך לא לפעולה." העיד אותו מזכיר: "כל הקשר שלו (של דיין) עם השר (לבוש) היה דרכי. רק לעיתים נדירות פנה אליו אישית."

● **מתי ידע בן-גוריון?** מייד עם שובו מיהר דיין לדו-דבר, סיפר לבן-גוריון על עסקי-הביש. בן-גוריון הודו (לדברי אשד) לרשום זאת ביומנו, בתוספת ההגדרה: "קלות-דעת פלילית."

● **דיין "נידנד".** בעוד שדיין לא דיבר עם לבוש על עסקי-הביש, לחץ על הקצין הבכיר להכין דו"ח בכתב, שיר-שיר את לבוש. בניסוחו של דיין: "הקצין הבכיר לא היה האיש שלקח ברצינות את החשד שלבוש יכחיש את השאלה אני עוררתי, והייתי צריך להגיד לו."

ואילו הקצין הבכיר עצמו העיד: "דיין כעס על הקשרים ביני לבין לבוש, ורצה להיפרע ממני." (משמע: הקצין הבכיר הבין כי דיין מכניס אותו לבוש, בהכרחיו אותו לכתוב דו"ח נגד לבוש. יש בכך הגיון רק אם הדו"ח היה כוזב). עובדות אלה מביאות למסקנה (שאשד עצמו מתעלם ממנה) כי דיין הבין מייד שיש כאן הזדמנות של זהב לדפוק את לבוש וגם את הקצין הבכיר, אירגן ביסודיות ובכונה תחילה את השטרוריה סביב השאלה, מי נתן את ההוראה?

● **הקצין הבכיר נכנע לדיין.** הקצין הבכיר היסט לעזור לדיין. "באותם הימים יוצא הקצין הבכיר לאירופה, בשליחות מיוחדת, לפי יוזמת הרמטכ"ל... יום לאחר צאתו דורש הרמטכ"ל לקבל מיד את הדין-וחשבון... סקר דת הרמטכ"ל מתבצעת בו ביום על-ידי ממלא מקומו של הקצין הבכיר." ממלא-מקום זה ידוע בכינוי "קצין-המילוד" אים", והוא האיש שהעביר את ההוראה למבצעים.

משמע: דיין שלח את הקצין הטרנן לחו"ל, כדי שיוכל לסוּס דו"ח מקצין-המילודים. דו"ח זה מפיל את הקצין הבכיר — כי כתוב בו כי הקצין הבכיר נתן את ההוראה. כשחזר הקצין הבכיר, הראה לו דיין דו"ח זה — וכך הכי ריח אותו לגולל את האשמה על שכמו של לבוש.

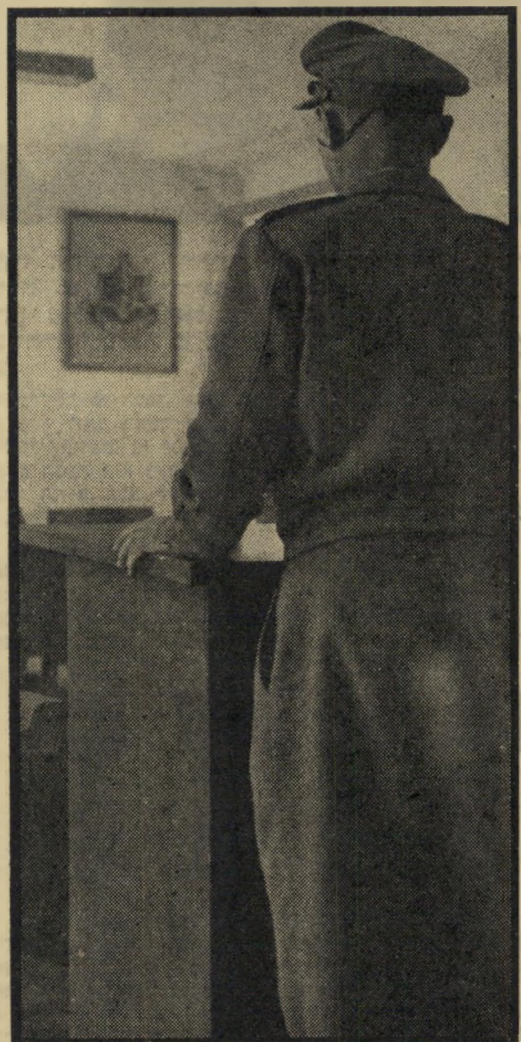
כדברי אשד: "עתה אומר דיין לקצין הבכיר שהדו"ח (של קצין-המילודים) איננו מלא. כתוב בו כי קצין-המילודים קר בל את ההוראה מהקצין הבכיר. אך חסרה בו החוליה על מתן ההוראה לקצין הבכיר עצמו."

● **הקצין הבין שנדפק.** טען מייד כי קיבל את ההוראה מ-לבוש. דיין פקד עליו לנסח זאת בכתב. כשהגיש הקצין הבכיר את הדו"ח שלו לדיין, טען דיין כי הטלת האחריות על לבוש אינה די חידוש-שמעית. הוא החזיר את הדו"ח לקצין הבכיר, וזה כתב אותו מחדש, ניסח בצורה חריטה עוד יותר את הסעיף המטיל את האחריות על לבוש.

גית ביותר לתהום שרבעה בין מעשי לבוש ודיין לבין תפיסת שרת, ניתנה על-ידי שרת בכנסת, בראשית 1955, כאשר קבע: "לפני מדינת ישראל יש ברירה אם ברצונה להיות מדינה של חוק או מדינה של שור, אם רצונה להיות מדינה של שיקול מפוכח וראיית הנולד או של השתוללות-יצרים פרועה."

בדברו על "שוד" והשתוללות יצרים פרועה" התכוון, כמובן, למעשי לבוש ודיין.

● **גישה ישראל, בלי דיין.** אי-האמון ויחסיה-איבה ששררו בין שר-הבטחון ובין הרמטכ"ל הביאו לכך שלבוש דרש גישה ישראלית לאנשי צה"ל, ובראש-הראשונה לראש

אשה דיין

אגף-המודיעין. דיין התנגד לכך בחריפות, תבע כי כל מגע יהיה דרכי. לבוש התעלם מהתנגדות זו.

● **מאחורי כל גב.** בתקופה זו נוצר קשר אישי ישיר והדוק בין לבוש והקצין הבכיר. אשד טוען כי לבוש והקצין הבכיר קיימו מגע הדוק מאחורי גבו של הרמטכ"ל — אך באותה שעה מספר אשד עצמו כי הקצין הבכיר דיווח לדיין על לבוש (ומתח עליו ביקורת) מאחורי גבו של לבוש.

● **מתיחות לבוש-שרת.** ביולי 1954 הגיעה המחלוקת בין לבוש ושרת לשיאה. בסיכסוך על ועדות שביטחון הנשק, פעולות-התגמול של לבוש ודיין, שגרמו לתגובות בינלאומיות, העלו את חשיבותן של ועדות שביטחון-הנשק, שפילסו בתקריות. הייצוג הישראלי בחברות היה נתון בידי צה"ל, ומשרד-החוץ של שרת התלונן כי נציגי צה"ל פועלים ללא תיאום עימו. הדבר גרם לאנדרלמוסיה ביחסי החוץ, ולמתיחות גוברת בין שרת ולבוש.

● **לא באמצעים "מקובלים".** בתחילת יוני נודע לאגף-המודיעין כי ההסכם בין מצריים ובריטניה על פינוי הבסיסים הבריטיים באזור תעלת-סואץ עומד להיחתם ב-23 ביולי, וכי ניתן להשתות רק באמצעים שאינם "אמצעים מדיניים מקובלים". על רעיון זה חזר הקצין הבכיר בתור כירים לדיין וללבוש.

● **למען אותם קוראים, שלא היתה להם הסבלנות לקרוא את הפרקים הארוכים של ספרו של חגי אשד (אחרי שהצנזורה הוציאה מהם את רוב הפרטים המעניינים), הנה תמצית הפרקים:**

● **לבוש ודיין מול שרת.** בשנת 1954 התקרבה ארצות-הברית למצריים החדשה. מול פני הסכנה, קמו בישראל שתי אסכולות. האחת, של ראש-הממשלה משה שרת והשגריר ריי אבא אבן, דגלה בהשגת ערובה אמריקאית לשלום ישראל. השנייה, של שר-הבטחון פינחס לבוש והרמטכ"ל משה דיין, דגלה בצמצום המאמץ הדיפלומטי ובעריכת פעולות "תגמול" צבאיות להרתעת הערבים.

● **נגד פינוי הבריטים.** אותה שעה התכוננו הבריטים לנטוש את בסיסיהם בתעלת-סואץ. ממשלת ישראל סברה (משום מה) כי יש קשר בין פינוי זה לבין המערכה על תופש-השיט של ישראל בתעלת-סואץ ובמיצר טיראן. היא לחצה על הבריטים שלא לצאת מאזור התעלה. קו זה היה משותף לשרת, לבוש ודיין.

● **פרישת "בת-גלים".** כחלק ממערכה זו, נשלחה האונייה הישראלית בת-גלים לתעלת-סואץ, נעצרה שם על ידי המצרים. דיין התנגד לפעולה זו, הציע לשלוח אונייה דרך מיצרי-טיראן החסום, תוך ליחוי צמוד של צה"ל וככור נות לפרוץ את המעבר בכוח.

● **פעולות — כדי למצוא חן.** לבוש עלה ב"אקטיביזם" שלו על בן-גוריון. הוא התפאר בישיבת הרמטכ"ל בכך שייזם יותר פעולות "תגמול" מאשר קודמו. (אשד מתר אצ נאום-התפארות זה באירופה, רומז כי לבוש יזם פעולות "תגמול" מיותרות אך ורק כדי למצוא חן בעיני קציני צה"ל. סענה זו הושמעה על-ידי דוברי דיין—פרס עוד בימי פרישת 1961).

● **מלחמת דיין-לבוש.** משה דיין התפטר כאשר ביטל לבוש, מאחורי גבו, עיסקה של קניית טאנקים מצרפת. לבוש פעל למי עצתם של קצינים בכירים שכאו אליו בחשאי. (אשד אינו מסביר מדוע היה צורך בחשאיות. ה"טיבה הטבירה: האנשים חששו שדיין יתנקם בהם אם ימתחו בגלוי ביקורת על החלטותיו). דיין חזר בו מהתפטרותו, אך רשם ביומנו: "המשבר חוסל והעניין אינו מסודר." משמע: המלחמה בין שר-הבטחון והרמטכ"ל נמשכה. דיין גם הזכיר כי מלחמה דומה היתה קיימת בין שר-הבטחון לבין מנהל משרד-הבטחון (שמעון פרס).

● **מלחמת הכל בכל.** בעקבות פעולות-התגמול, ש"יזמו על-ידי לבוש ודיין, החלה מלחמה ביניהם ובין ראש-הממשלה שרת. לבוש העלים מעיני שרת את פעולות צה"ל, התייחס אל שרת בילולז אישי. "עד מהרה מצא את עצמו לבוש בין הפטיש והסדן. לאחר שהעלים ידיעות במתכונת ממשלה שרת, החל לחשוש שהרמטכ"ל מעלים ידיעות גם ממנו." (אשד אינו מכחיש שהיה יסוד לחשד זה, כלומר, שהרמטכ"ל העלים את פעולות צה"ל מעיני שר-הבטחון). המסקנה: שלוש האישים האחרים לבטחון המדינה — ראש-הממשלה, שר-הבטחון והרמטכ"ל — שגאו זה את זה, רימו זה את זה, חשדו זה בזה והעלימו עובדות חיוניות לבטחון המדינה זה מעיני זה.

● **פלוני" (איש בכיר במדינה) תיאר את המצב כ"שנאת אחים", "סירוף" ומלחמת הכל בכל.** דיווח "פלוני" לחצת אולשן—דורי: "היו פעולות בגבור לוח שאשד הממשלה לא קיבל עליהן ידיעות מראש, וגם לאחר מעשה קיבל אותן בצורה מסולפת." מותרתים דברים ש"אינם מגיעים לידיעתי. אני שומע הודעות בקול ישראל וקורא אותן אחר-כך בעתונות, מבלי שאדע את רקען האמיתי." בנוסיון ליצור סדר כלשהו בצמרת, הוקמה ועדת-שרים סודית של מפא"י, בהרכב שרת, לבוש, לוי אשכול, גולדה מאיר, זלמן ארן.

● **התערבותו של בן-גוריון.** כל אותו זמן היה קיים קשר ישיר בין דיין ובן-גוריון, שהיה (כביכול) אורח שוטט. דיין התייעץ עם בן-גוריון מאחורי גבו של לבוש. כששאל אותו בן-גוריון בתחילת יוני 1954: "מה אתה רוצה, מלחמה?" השיב דיין שאינו בעד מלחמה, אך שהוא מוכן למלחמה בכל רגע שהערבים יתנגדו לפעולות ישראל, כגון הסיתת הירדן. גם גולדה מאיר ואחרים היו שותפים לדעה זו.

● **"השתוללות יצרים פרועה".** ההגדרה הקיצו-